

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 364/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť maloletého [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], obaja bytom [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Martinom Olosom, Advokátska kancelária, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 225/2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletého [REDACTED] a [REDACTED] odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. novembra 2016 doručená sťažnosť maloletého [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „maloletý sťažovateľ“ alebo „maloletý“), a [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka“, spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného

práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 225/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo sťažnosti vyplynulo najmä, že:

„Sme účastníkmi konania vedeného Okresným súdom v Žiline o určenie práv a povinností k mal. dieťaťu (navrhovateľovi 1/) pod sp. zn. 21P 225/2014. Súd v konaní síce vykonal viaceré pojednávania, ktoré však boli odročené najmä z dôvodu procesných obštrukcií otca (neodkladné pracovné povinnosti otca, dovolenka otca, opakované nedostavenie sa otca na pojednávanie bez ospravedlnenia, predloženie dôkazov, absolútne zmätočný návrh o určenie otcovstva, ktorý bol odmietnutý, včasné nezaslanie doručenky zo strany pošty, opakované nedodanie podkladov o výške mzdy otca). Podľa konajúceho súdu išlo o ospravedlniteľné dôvody na odročenie pojednávania, s čím však nemožno súhlasiť. Súd síce koná, ale jeho postup nie je efektívny a organizovaný, pojednávania sú neustále odročované. Zákon pritom pozná viaceré účinné prostriedky na zamedzenie obštrukcií, pričom súd mohol konať aj bez účasti neospravedlneného otca, viaceré pojednávania ani nemal odročovať, nakoľko nešlo o spôsobilé dôvody na odročenie. Súd zodpovedá za vedenie konania a najmä veci o starostlivosť o maloletých musí vybavovať urýchlene. Súd napr. na niektoré pojednávania žiadal zabezpečiť účasť sťažovateľa 1/ za účelom jeho vypočutia ako maloletého dieťaťa, pričom keď sa dostavil na pojednávanie, súd ho už vôbec nevypočul. Nerozhodnutie v merite veci pritom poškodzuje najmä sťažovateľa 1/, nakoľko poberá iba výživné podľa predbežného opatrenia vo výške 45,- EUR mesačne, čo je samozrejme u dieťaťa o veku 14 rokov zjavne nedostatočné. Vzhľadom na nečinnosť súdu sťažovateľka 2/ podaním zo dňa 29.08.2016 predsedovi Okresného súdu v Žiline doručila sťažnosť podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. na prietahy v konaní vedenom pod sp. zn. 21P 225/2014. Podpredseda súdu sťažnosť vybavil s tým, že išlo o spôsobilé dôvody na odročovanie pojednávanií, čo však nemožno akceptovať. Podľa tejto argumentácie de facto otec a nie súd si určuje spôsob a vedenie konania. Podstatou a účelom súdneho konania pritom nie je samotné konanie, jeho vedenie a neefektívne

vykonávanie procesných úkonov, ale meritórne rozhodnutie v primeranom čase, ktorého zmyslom je reálna a včasná vymožitelnosť práva, čo výslovne ukladajú tak ustanovenia O.s.p. ako i C.m.p. Predmetná vec je pritom bežná agenda súdov, nie je právne a skutkovo náročná a ide o štandardnú a úplne bežnú rozhodovaciú agendu. (...)

Nekonaním Okresného súdu v Žiline bolo porušené základné právo sťažovateľov 1/, 2/ na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Súčasne sa v zmysle § 50 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. domáhame priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1.500,- EUR u sťažovateľa 1/ a v sume 1.000,- EUR u sťažovateľky 2/. Navrhovanú výšku finančného zadosťučinenia považujeme za opodstatnenú a primeranú s poukazom na neprimeranú dĺžku konania a dôsledky nevydania meritórneho rozhodnutia. Okresný súd v Žiline nám svojim nekonaním a nedodržaním zákonnej lehoty spôsobil, že zdĺhavé vedenie konania je šikanózne a neefektívne. Je nesporné, že nerozhodnutie (či i neprávoplatné, nakoľko rozsudok okresného súdu je ex lege predbežne vykonateľný) objektívne spôsobuje značnú ujmu, nakoľko sťažovateľ 1/ poberá iba výživné podľa predbežného opatrenia vo výške 45,- EUR mesačne, čo je samozrejme u dieťaťa o veku 14 rokov zjavne nedostatočné. Predmetný stav vystavuje sťažovateľa 1/ do stavu núdze, nakoľko sťažovateľka 2/ ako osamelo žijúca matka zo svojho príjmu objektívne nie je schopná financovať potreby sťažovateľa 1/ - jej syna, pričom je nútená si brať rôzne nevýhodné pôžičky, ktoré sú voči nej vymáhané už i exekučne.

Vzhľadom na tieto skutočnosti žiadame, aby Ústavný súd Slovenskej republiky podanej sťažnosti vyhovel a vydal tento nález

Základné právo sťažovateľa 1/ mal. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (...) a sťažovateľa 2/ [REDAKOVANÉ] (...) na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Okresným súdom v Žiline pod sp. zn. 21P 225/2014 porušené bolo.

Okresnému súdu v Žiline sa prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 21P 225/2014 konať bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľovi 1/ mal. [REDAKOVANÉ] sa priznáva finančné zadostučinenie v sume 1.500,- € (slovom tisícpäťsto eur) a sťažovateľovi 2/ [REDAKOVANÉ] sa priznáva finančné zadostučinenie v sume 1.000,- € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný obom sťažovateľom zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd v Žiline je povinný nahradiť sťažovateľovi 1/ mal. [REDAKOVANÉ] a sťažovateľovi 2/ [REDAKOVANÉ] trovy konania na účet advokáta JUDr. Martina Olosa, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

3. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

4. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne

neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie. Inými slovami, ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 117/05, I. ÚS 225/05).

5. Sťažovatelia namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 225/2014.

6. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

7. Vychádzajúc zo sťažnosti, ako aj z obsahu súvisiaceho spisu okresného súdu, ktorý si ústavný súd zapožičal, ústavný súd zistil, že napadnuté konanie sa začalo 12. septembra 2014 a okresný súd 14. novembra 2016 rozsudkom č. k. 21 P 225/2014-242 (ktorý bol ex lege vykonateľný) vo veci rozhodol a určil výživné pre maloletého. Uvedený rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 11 CoP 19/2017-283 nadobudol právoplatnosť 12. mája 2017. Napadnuté konanie pred okresným súdom trvalo teda dva roky a dva mesiace, okresný súd však v záujme maloletého

sťažovateľa 21. septembra 2015 vydal predbežné opatrenie a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „otec“ alebo „navrhovateľ“) zaviazal predbežne platiť na maloletého výživné, a tým už po jednom roku minimálne zmiernil jeho právnu neistotu v napadnutom konaní. Okresný súd okrem prvotných úkonov vykonal osem pojednávaní, vydal predbežné opatrenie, požiadal o vydanie správy poradensko-psychologickej služby, pričom napadnuté konanie na krátku dobu oddialil aj zmätočný návrh otca na „*preverenie*“, či je biologickým otcom maloletého. Postup okresného súdu v napadnutom konaní sa pritom nevyznačuje významnými priet'ahmi a nezodpovedá skutočnosti, že by okresný súd „*z neospravedlniteľných dôvodov*“ odročoval pojednávania, čo vyplýva aj z tejto chronológie úkonov vykonaných v danej veci:

Dňa 12. septembra 2014 podal [REDAKOVANÉ] na okresnom súde návrh na začatie konania „*o určenie striedavej starostlivosti o dieťa*“, ktorým sa domáhal toho, aby okresný súd určil striedavú starostlivosť o jeho maloletého syna [REDAKOVANÉ], ktorý bol v starostlivosti svojej matky [REDAKOVANÉ]. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 21 P 225/2014 a bola pridelená na prerokovanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. Gabriele Tučkovej.

Dňa 17. septembra 2014 bol okresnému súde doručený návrh matky „*na úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu*“. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 30 P 231/2014 a bola pridelená na prerokovanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. Renáte Sýkorovej.

Dňa 18. septembra 2014 na základe rozvrhu práce bol neskorší spis pripojený k skoršej veci, pričom od tohto dňa boli obidve veci vedené pod sp. zn. 21 P 225/2014.

Dňa 12. novembra 2014 okresný súd vykonal prvotné úkony na prípravu pojednávania v danej veci, a to najmä ustanovil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina (ďalej len „opatrovník“) za kolízneho opatrovníka pre maloletého, vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k návrhom, požiadal opatrovníka o prešetrenie pomerov v rodine a vyžiadal si správy týkajúce sa zamestnania účastníkov konania.

V období od 28. novembra 2014 do 5. februára 2015 boli okresnému súde doručené vyžiadané správy, najmä správy od zamestnávateľov účastníkov konania o ich príjmoch, správa opatrovníka z prešetrenia pomerov v domácnosti maloletého, vyjadrenia účastníkov konania k podaným návrhom.

Dňa 20. januára 2015 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 16. február 2015.

Dňa 16. februára 2015 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 1. jún 2015 z dôvodu, že okresný súd „*požiada Referát poradensko-psychologických služieb*“ najmä „*či je vhodná striedavá starostlivosť o maloletého*“.

Dňa 23. februára 2015 otec maloletého zobral späť svoj súhlas s tým, aby maloletý „*bol vypočutý sudcom – či chce byť hlavne s matkou, alebo rovnako aj s matkou*“, aj s otcom.

Dňa 21. mája 2015 bola okresnému súdu doručená správa z poradensko-psychologického procesu.

Dňa 1. júna 2015 bola okresnému súdu doručená žiadosť otca o odročenie pojednávania, „*a to do doby až bude preverené*“, či je biologickým otcom maloletého, pretože 27. februára 2015 podal návrh na určenie otcovstva, ktoré je vedené pod sp. zn. 8 C 105/2015. V rovnaký deň bolo pojednávanie odročené na 7. december 2015 s tým, že „*do ďalšieho pojednávania súd vyžiada od príslušného C konania doklad o jeho ukončení*“ a účastníci sú povinní „*predložiť všetky doklady súvisiace s vecou a doplnenie zárobkových pomerov*“.

Dňa 28. augusta 2015 bol okresnému súdu doručený návrh matky „*na nariadenie predbežného opatrenia*“. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 30 P 279/2015 a bola pridelená na prerokovanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. Renáte Sýkorovej.

Dňa 31. augusta 2015 na základe rozvrhu práce bol uvedený spis pripojený k skoršej veci, pričom od tohto dňa bola aj vec o nariadení predbežného opatrenia vedená pod sp. zn. 21 P 225/2014.

Dňa 2. septembra 2015 bolo do spisu založené uznesenie okresného súdu č. k. 8 C 105/2015-11, ktorým okresný súd podanie otca o určenie otcovstva odmietol. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 11. júna 2015.

Dňa 21. septembra 2015 okresný súd uznesením č. k. 21 P 225/2014-151 vyhovel návrhu matky na vydanie predbežného opatrenia a otca predbežne zaviazal platiť na maloletého výživné. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 30. októbra 2015.

Dňa 7. decembra 2015 bolo pojednávanie odročené na 18. január 2016, pretože sa nedostavil otec.

Dňa 10. decembra 2015 si matka maloletého uplatnila právo podľa § 147a v tom čase účinného Občianskeho súdneho poriadku.

Dňa 16. decembra 2015 okresný súd uznesením č. k. 21 P 225/2014-170 zaviazal otca zaplatiť matke 15 €, pretože sa bezdôvodne nedostavil na pojednávanie.

Dňa 18. januára 2016 bolo pojednávanie odročené na 31. marec 2016, pretože sa nedostavil kolízny opatrovník.

Dňa 31. marca 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 19. máj 2016 s tým, že „*na ďalší termín pojednávania matka zabezpečí účasť maloletého*“.

Dňa 18. mája 2016 otec ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní z dôvodu nutnej prítomnosti na pracovisku.

Dňa 19. mája 2016 bolo pojednávanie odročené na 15. august 2016 pre neúčasť otca.

Dňa 26. júla 2016 otec ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní z dôvodu, že zaplatil dovolenku do Bulharska.

Dňa 28. júla 2016 okresný súd určil vo veci nový termín pojednávania na 22. august 2016.

Dňa 22. augusta 2016 bolo pojednávanie odročené na 3. október 2016, pretože sa nedostavil otec, ktorý doručenie predvolania nemal vykázané.

Dňa 3. októbra 2016 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 14. november 2016, najmä na účely výsluchu maloletého a „*doplnenia zárobkových pomerov otca*“.

Dňa 14. novembra 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok č. k. 21 P 225/2014-242, ktorý nadobudol právoplatnosť v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 11 CoP 19/2017-283 dňa 12. mája 2017.

8. Ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, I. ÚS 66/02), podľa ktorej nie každý zistený priesťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Pojem zbytočné priesťahy obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými priesťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priesťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). Ústavný súd už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach judikoval, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj

v trvaní niekoľkých mesiacov sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01).

9. Postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 225/2014 sa zjavne nevyznačuje takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Obdobie od 12. septembra 2014 do 14. novembra 2016, ktoré okresný súd potreboval na meritórne rozhodnutie v danej veci, hoci nebolo krátke, vzhľadom aj na zabezpečenie záujmov maloletého vydaním predbežného opatrenia (21. septembra 2015) nemožno považovať za porušenie práva sťažovateľky garantovaného v citovanom článku ústavy a dohovoru.

10. Okrem uvedeného ústavný súd konštatuje, že predmetná sťažnosť mu bola podaná v deň, keď už okresný súd rozhodol v danej veci, pričom podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súde, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Z podania sťažovateľov vyplýva, že napadnuté konanie bolo na okresnom súde skončené 14. novembra 2016. Sťažovatelia sa napriek tomu na ústavný súd obrátili so svojou sťažnosťou až podaním, ktoré bolo ústavnému súde doručené v deň, keď okresný súd rozhodol vo veci (14. novembra 2016), t. j. v čase, keď porušenie označeného základného práva na súde, ktorý sťažovatelia označili za účastníka konania, už netrvalo a konanie o ich sťažnosti pred ústavným súdom nebolo spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (mutatis mutandis I. ÚS 6/03).

11. S ohľadom na uvedené skutočnosti a v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou preto neprichádza do úvahy, aby ústavný súd mohol postup okresného súdu v napadnutom konaní po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie kvalifikovať ako porušenie základného práva sťažovateľov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2017